

له په راویزی خوږیشان دانه کې سید سادقا قسه یه ک دهر باره ی حوکمداری و بهر یوه بردن

فازیل ته حمده 🙏

پرسیک که همیشه مایه ی تپرامانه، حوکمکردن و بهر یوه بردن و ئیداره دانی
کوومه لگایه له دنیای ئیمه دا. حوکمکردن و بهر یوه بردنه که زیاتر گرید راوی سه پاندن
و توندو و تیژییه، گرید راوی ترسه نه ک قبوولکردنیکی ئاره زوومه ندانه. بهر یوه بردن
و حوکمکردنیکی که نه یو توانیوه ئه م کایه وه ک په رپر سیاریتی بیییت و نه یو توانیوه
له گه ل داواکاری و خواستی ئه وانی تر دا هه نگاوی پیویست هه ل بگریت و وه لام و
په رچه کرداره کان به پیی واقیعه که بگونجییت و بخوییتته وه.

by-mohammad.mastakany

ئەم مامەلەيە لە گەل خواست و داواكارى و پيداويستىيى مروّف له دونياى ئيمەدا، به ئەنجاميكممان دەگەيەنيت كه هەر مامەلەيەكى پروكەشى كه تەنيا پرووكار و بەشيك له كيشەكان دەبينيت، نايەويت يان ناتوانيت ريشەيان بخوينتتەوه و بۆ خواستەكانى مروّف و كۆمەلگە وەلامىكى ساتەوهختى نيبه، ئەوا قەيرانەكان زياتر و كەلەكەبوو و گەورەتر دەبن، ئەوكات بيركردنەوه له ميكانىزمى گونجاو بۆ پرووبەروبوونەوه و چارەسەرکردنى قورستر و سەختتر دەبيت، وەك ئىستاي كۆمەلگای ئيمە.

ئەم شيوازه له پيادەکردنى دەستەلات، دەرھاويشتەي ئەو عەقلىتە كلاسيسيكييه كه دەسەلات و حوكمکردن تەنيا له چوارچيوى توندوتيزى و خووسەپاندندا دەبينتتەوه و باوهرى وايە ناکريت بەبى زەبروزەنگ ئيدارەي كۆمەلگە بدەين. ئەمەش دەكریت كورتى بكەينهوه لەو ئەزموونە حوكمداريبه خراپانەي له ناوچەكەدا له ئيمەوه نزيكترن، نەگواستەوه بۆ كۆلتوورى مەدەنى و تينهگەيشتن و قبوولنەكرن و مامەلەي بەرژەوهوندیخوازانە لەگەل ديموكراسيدا و لاوازيي بيركردنەوهي رەخنەيى و نەبوونی گرووپى فشار و ناامادەيى ريكخراوهكانى كۆمەلەگەي مەدەنى و نەبوونی فەزايەكى گشتىي چالاك.

لەم سەرەتا تيورييهوه دەتوانين حوكمدارى و بەرپۆهبردن و ئيدارەدان له بەش و پنتەكانى كۆمەلگەدا بخوينينهوه. تيبگەين حوكمدارى له ئاستە گشتيهكەيدا دەتوانيت پيمان بليت: كه بەش و پانتاييهكانى تر چۆن ئيدارە دەكرين و بەرپۆه دەبرين، دەكریت ئەمەش پيچەوانە بكریتتەوه و يەك وەلامى و يكچوو ئامادە هەبيت. (سەيدساق) نموونەي ئەو بەرپۆهبردن و ئيداردانە بووه كه دەتوانين كارکردنى سيستەمى سياسى و ئيدارى لەم هەريمدا پيخوينينهوه و ئەوه تيبگەين روئيا و دوونيايينى بۆ بەرپۆهبردن

چۆنە و چۆن کار دەکات.

خۆپیشاندانی ئەم شارە بەرھەمی ئەو ئیدارەدان و بەرپۆبەردنە خراپەییە کە لە سالانی پراپرەدوووە دیت. بەرھەمی ئەو پەراویزخستن و گۆینەگرتنەییە لە داواکاری و خواستی پەوا و شەرعیی خەلکی ئەم شارە. نەبوونی ھەست و پۆحییەتی لیسراویتی و بەرپرسیاریتی بەرانبەر وەزیفەیی بەرپۆبەردن و تینەگەیشتنە لە گلەیی و پەخنە و نەخویندەنەویان و بەکەمگرتیان.

بوونی مەودایەکی زۆر لەنیوان خەلک و بەرپرسەکاندا و ئەو دابەشکردنە حیزبییە بۆ بەرپۆبەردن کە نەیتوانیوە وەک پپۆیست کادیری لیھاتوو و نزیك لە پۆح و ئازاری خەلکەووە لە شوین و پۆستەکاندا دابنیت، نەیتوانیوە دلسۆزی و توانا و شیای بە بنەما بگریت.

لە ئاستیکی تردا، حکومەتی ھەریم لە بەرانبەر ئەم شارەدا بە سیاسەتی پەراویز و نەبوو مامەلەیی کردوو و دەتوانم بەراورد بە شارەکانی تر، وەک سیاسەتی جیاکاری ناوی بنیم. ئەوھی پوویدا زەمینە و پاشخان و میژووویەکی ھەبوو کە نەتوانرا لە قۆناغ و ساتەوختی خۆیدا بخوینریتەووە و مامەلەیی دروست و گونجای لە گەل بگریت.

نەتوانرا لە ئەزموونی خۆپیشاندان و ناپەزایەتیەکانی ئەم چەند سالەیی دوایی شارەکانی ترەو وە وانەییەک و تیگەیشتنیکی نوێ بۆ پەرپرسیاریتی و حوکمداری و بەرپۆبەردن بەرھەم بێت و نەگاتە ئاستی قوربانی و پووبەرووبوونەووە لە و ئاستە توند و قورسەدا. پوودا و ئەزموون و میژوو مەحکوم نین بە دووبارەبوونەووە، ئەگەر ھۆشیاری و پوویامان بۆ حوکمداری و پەرپرسیاریتی و بەرپۆبەردن بگۆرین.

هه‌میشه لهو باوه‌په‌دا بووم ده‌کرا به‌م ئە‌زموونه تال و سه‌ختانه‌دا نه‌رۆ‌یشتینایه. ئە‌و ئە‌زموون و میژووانه‌ی پێ‌شتر دووباره و چهند باره نه‌که‌ینه‌وه. ئیستاش ده‌گری‌ت به‌رپرسیاری‌تی و حومکداری و به‌رپه‌بردن وه‌ک هونه‌ری‌ک بینه‌رین، که به‌بی دلسۆزی و هۆ‌شیاری و ئینتما بۆ خزمه‌تکردن و شیاوی و به‌بنه‌ما گرتنی مرۆ‌ف، ناکری‌ت و شکست دینیت. ده‌گه‌رپه‌مه‌وه سه‌ر ئە‌و خاله‌ی که ده‌سه‌لات و ترس و توندووتیژی به‌ بنه‌ما ده‌گری‌ت و لی‌ره‌وه قسه‌ی کۆ‌تایی ده‌که‌م:

میژوو پره له‌و نموونانه‌ی که به‌بی توندووتیژی و ترس، توانیویانه به‌رپرسیارانه حوکم بکه‌ن و ناوی‌کی زیندووی ناو‌رۆ‌ژگار و سه‌ده‌کان بن و بۆ هه‌میشه ستایشیان بکری‌ت.

به‌ پێ‌چه‌وانه‌وه، میژوو بی ژماره نموونه‌ی حوکم کردن و به‌رپه‌بردنی پر له‌ ترس و توندووتیژی تیدایه، که سه‌ره‌نجام جگه له‌ نه‌فره‌ت و وانیه‌کی گرنگ بۆ سته‌مکاره‌کانی دوا‌ی خۆیان و به‌جیه‌یشتنی میژوویه‌کی ناشیرین، نه‌یاتوانی شتیکی دیکه به‌جیه‌یلن.